

מגזין תרבות

טדי נגוסה: "מה יחשבו בקהילה האתיופית? אני הקהילה האתיופית"

טדי נגוסה קורא לחבריו להשתחרר מהשעבוד למחאה, סולד מהמיליטריזם של הראפ המקומי ומאחל לקולגות הערבים מלוד ליצור ללא צנזורה

טדי נגוסה. לשאול איפה אני לא מאפשר לעצמי את החופש צילום: אורית פניני. סטיילינג: מאי עזרן

בן שלו

30 באוקטובר 2024

התראות במייל

לפני כמה שבועות טדי נגוסה עשה הליכת בוקר בפארק החורשות בדרום תל אביב, ליד שכונת שפירא שבה הוא מתגורר. "היתה שם קייטנה של ילדים אריתראים קטנים, והם בדיוק עמדו בשורה כשעברתי", הוא אומר. "אחד מהם צעק לי, 'היי, אתה מ'אינדל'!" חייכתי אליו ואמרתי, 'מה פתאום'. סתם, כדי להטריל אותו". נגוסה אמנם לא שיחק בסדרת הטלוויזיה "אינדל", ששודרה הקיץ בהוט, אבל סרטון שבו הוא שר את שירו "אפ'חד לא יגיד לי" שולב באחד הפרקים בסדרה. הילד חד העין לא קנה כמובן את ההיתממות של נגוסה: "הוא קלט שאני עושה איתו צחוקים. הוא צעק, 'כן, כן, אתה מ'אינדל', ואז רץ אלי, תפס לי את היד, וכל הילדים אחריו. איזה 50 ילדים מקיפים אותי בזמן שהם מסתכלים ביוטיוב בפרק שהופעתי בו, כדי להיות בטוחים שזה אני באמת. ואני עומד באמצע, בתוך כל הרעש, וחושב: 'פאק, איזה יופי'. אני גדלתי על 'השמינייה'. על 'ראש גדול'. לא היתה שם דמות שחורה אחת.

"הילדים האלה אריתראים. יש להם מורכבות אחרת לגמרי מהמורכבות שלי. יותר מאתגרת. ופתאום יש להם סדרה שהגיבור שלה נראה כמותם ואולי מדבר כמותם, והם מרגישים אליו קרבה מסוימת. זה מדהים, אחי".

הזיכרון המתוק מהמפגש עם הילדים האריתראים עולה אצל נגוסה כשהוא מדבר על הדמיון הרעיוני בין "אינדל" ובין האלבום החדש שלו, "נקודה". האלבום המצוין הזה מסמן תפנית בהשקפה ובביטוי האמנותי של נגוסה בהשוואה לאלבומו הקודם, "זה בדם שלי". "באלבום הקודם חיפשתי איפה לוקחים ממני את החופש, מי לוקח ממני את החופש. אני יודע לנקוב בזה יפה מאוד", הוא אומר. "אני חושב שהאלבום החדש עובר מהשאלה איפה לוקחים לי את החופש לשאלה איפה אני לא מאפשר לעצמי את החופש הזה. איפה אני לא מאפשר לעצמי להיות פשוט אדם.

"אני חושב שאני לא היוצר היחיד מהעדה שעשה את ההתכוונות הזאת", ממשיך נגוסה. "אני רואה את זה גם אצל אחרים. אני רואה את הניצנים האלה צומחים בכל מיני מקומות. 'אינדל' זאת דוגמה מצוינת, מחזקת מאוד. כשאני רואה סדרה כמו 'אינדל' בפריים-טיים, זה אוטומטית מרגיע אותי ומשחרר אותי מהחיפוש הזה של איפה לוקחים לי את החופש. אני חושב שאנחנו כעדה מבינים היום שזה עלינו – לאפשר לעצמנו את החופש ליצור, לבטא את עצמנו, לצאת מהעבדות המנטלית הזאת של המחאתיות. נולדנו לתוך המחאתיות הזאת. לא היתה לנו ברירה. לשם המסלול של החיים האלה לקח אותנו. אבל להוציא אלבום שנובר במה שקורה לי ולא מקשר את זה בהכרח לכל ההגדרות והזהויות שלי – אתיופי, שחור, You name it – זה להיות במקום שלא מחפש להתמסכן, לא מחפש להתקרבן, לא מחפש אשמים. מקום שיש בו הרבה מרחב".

אני רואה טוב מאוד את החוסר צדק. אני כותב על זה גם באלבום החדש. אבל באותה מידה אני יודע שהייתי בהרבה סיטואציות שבהן אני לא איפשרתי לעצמי את החופש שדרשתי מהבחוץ

ההגדרה של המחאתיות כהתניה אוטומטית, ואף כעבדות מנטלית, מפתיעה ונוקבת במיוחד כשהיא נשמעת מפיו של מי שאחראי לכמה משירי המחאה החזקים ביותר במוזיקה הישראלית של השנים האחרונות. ב"אזיקים על הידיים", מתוך אלבום הבכורה שלו, נגוסה שר: "אני זה הבעיה, אני זה המיעוט/ אני זה הסיכון, זה הצבע, הלבוש/ אני תעלומה אז תביאו ת'בילוש/ אני זה העילה, לא צריך ת'צו חיפוש". שנתיים לאחר מכן הוא הוציא את "השאלות הנכונות", מעין שיר המשך ל"אזיקים על הידיים" שנכתב אחרי ההרג של [סלומון טקה](#) וכלל את המשפטים "הם לא רוצים אותי אזוק או שארים ידיים/ הגענו לשלב הבא – כדור בין העיניים".

אתה מתאר את ההתרחקות העכשווית שלך מביטוי מחאתי מובהק כאבולוציה מנטלית ויצירתית. אבל האם הוויתור על השיח המחאתי, על יצירה שמצביעה על אשמים בעוולות ממשיות, הוא לא בעייתי?

"בראיון לעיתון זה בעייתי, ברור. אבל אחד הדברים הכי קשים ומצערים בסיפור שלנו כעדה הוא הצלקות שנשארו לנו במנטליות כתוצאה מהיחס שקיבלנו, כתוצאה מהחוסר צדק. צלקות שאנחנו ממשיכים לתחזק. אם אני לא אאפשר לעצמי להיות שווה בין שווים כי אני אווז כרגע בכאב שלי ובחוסר הצדק שחוויתי, זה כבר לא קשור לשוטר שפוצץ אותי במכות או לחברה שהסתכלה עלי כשונה. זה כבר אני כעצמי".

לא מפחיד אותך להגיד את הדברים האלה? אנשים מהקהילה האתיופית יכולים לשמוע את מה שאתה אומר ולחשוב: "מה? הוא בעצם מאשים אותנו?"

"אבל אני זה הקהילה. זה אני, אתה מבין? אני חושב שאנחנו כעדה סוחבים מטען רגשי מאוד כבד, הן כלפי החברה הישראלית, הן כלפי המשטרה, הן כלפי הממשלה. בשביל להוריד את המשא הזה מהכתפיים אנחנו צריכים לעבור את השלב הזה של האשמים. לעבור את המשוכה הזאת. לא מתוך עיוורון או אדישות לחוסר צדק. אני רואה

טוב מאוד את החוסר צדק. אני כותב על זה גם באלבום החדש. בשיר 'עם הרוח' אני אומר: 'אני רואה את כל הסבל שנגרם, מרגיש את כל הצער נערם, את הזעם, את הדם'. אבל באותה מידה אני יודע שהייתי בהרבה סיטואציות שבהן אני לא איפשרתי לעצמי את החופש שדרשתי מהבחוץ.

כולנו כעדה כבר מרגישים 'בו'נה, אנחנו עייפים מזה'. כמה פעמים נצא לאיילון ונמלא את איילון ושוב יהיה

שוטר מניאק ועוד פעם יהיה חוסר צדק?

טדי נגוסה

"שאלת אם העדה לא תניד: 'מה זה? הוא מאשים אותנו'. אני לא חושב שיגידו את זה. אני חושב שכולנו כעדה כבר מרגישים 'בו'נה, אנחנו עייפים מזה'. כמה פעמים נצא לאיילון ונמלא את איילון ושוב יהיה שוטר מניאק ועוד פעם יהיה חוסר צדק? אנחנו עייפים מזה. אני מדבר עם אנשים מהעדה. הם עייפים כמוני. ואולי עכשיו זאת נקודת הקצה שמתוכה נתחיל ליצור דברים ולהתחבר באופן עמוק יותר לכלל החברה".

כשאתה שר היום את "אזיקים על הידיים", מה אתה מרגיש ביחס אליו? הוא עדיין חי ברך?

"שמע, השיר הזה הוא רגש חזק מאוד. זאת באמת שאלה אם נעשה אותו בהשקה של האלבום החדש (שתתקיים במועדון הבארבי בתל אביב ב-16 בנובמבר). אני לא יודע. יש שירים שמבטאים את התחושות האלה בצורה שיותר רלוונטית לי כרגע. אבל יש עדיין מקום לרגש של 'אזיקים על הידיים', ואם נחליט לעשות אותו בהופעה, אז כשיגיע תורו אני אחיה אותו מחדש, עם כל החוסר צדק והכעס שיש להם מקום. אני לא מנסה לקבור אותם כי כל מה שאני אדחיק יתפרץ עלי בסוף במאתיים קמ"ש. זה לא מה שאני מנסה לעשות. יש ל'אזיקים על הידיים' מקום גם כשאני מסתכל על הדברים אחרת, בצורה יותר בריאה לדעתי. יש לו מקום גם כשאני לא מחפש אשמים

ואני יודע שזה עלי. אנחנו מדברים על אמנות, ואמנות באה להציג קשת של צבעים, קשת של מורכבויות".

רוחני ותחרותי

נגוסה הוציא את אלבום הבכורה שלו, "ט.ד.י.", ב-2017. האלבום כלל אמנם את "אזיקים על הידיים" אבל לא הידהד מחוץ למעגל הפנימי ביותר של אוהבי ההיפ-הופ המחאתי. במאי 2018, כשנגוסה הופיע במרתון הופעות שהתקיים במועדון הבארבי לרגל יום הולדת שש של רדיו הקצה, מייסד התחנה קוואמי כבר הציג אותו במילים מפוצצות שהיו פרפראזה על המשפט המפורסם שהעיתונאי ג'ון לנדאו כתב על ברוס ספרינגסטין הצעיר: "העתיד של המוזיקה הישראלית כבר כאן וקוראים לו טדי נגוסה".

העתיד התעכב מעט. אלבומו השני של טדי, "נגוס", שיצא ב-2019, חלף אף הוא מתחת לרדאר של המיינסטרים הישראלי. "עוד לא הגעתי קרוב לירח וכבר הם רוצים שאפול", הוא אמר בשיר "מעליות" שסגר את האלבום ההוא. אבל שנה לאחר מכן הוא כבר התחיל לטפס, והשיר "זה בדם שלי", שבו אירח את יסמין מועלם, זמן קצר אחרי שהוציאה את אלבום הבכורה שלה, נהפך ללהיט. ב-2021 נגוסה הוציא את אלבומו השלישי, "זה בדם שלי", שכלל סינגל מצליח נוסף, "בבידוד", והיה אחד האלבומים הישראליים הטובים ביותר של אותה שנה. ב-2022 הוא השתתף בפסטיבל אינדינגב, והמיקום של ההופעה שלו – בבמה המרכזית, בתשע בערב, לפני ההדליינרים נגה ארז ו"פול טראנק" – העיד על המקום הנוכחי שלו על מפת המוזיקה הישראלית: אמן משמעותי ואהוב, גם אם לא כוכב.

ועכשיו בא "נקודה", האלבום השני ברציפות שנגוסה מקליט ביחד עם המפיק המעולה איתמר ציגלר, איש "[החצר האחורית](#)". האלבום החדש שונה בבירור מקודמו, הן בסאונד הרחב והמאוורר יותר והן בכתיבה שמסתכלת פנימה יותר מאשר החוצה. אבל בו בזמן שני האלבומים ממוקמים על רצף אחד, שהתחיל במפגש בין נגוסה לציגלר והוביל להעפלתו של נגוסה אל הקומות העליונות של ההיפ-הופ הישראלי.

מעט לפני ששני המוזיקאים נפגשו ציגלר סיים להפיק את האלבום השלישי של "דאם", הרכב ההיפ-הופ שמנהיג תאמר נפאר. "העבודה עם 'דאם' החזירה אותי להיפ-הופ (בתחילת דרכו, בסוף שנות התשעים, ציגלר היה חבר בהרכב ההיפ-הופ "סייד אפקט", ב"ש) וכשהיא נגמרה אמרתי, 'וואו, איך בא לי עוד'", אומר ציגלר. "כשהסתכלתי סביבי ראיתי שיש בהיפ-הופ הישראלי הרבה דברים שהם מאוד Well Done, מופקים פצצה, אבל מבחינת תוכן משהו היה חסר לי. שמעתי הרבה דאחקות. הרבה דברים שמופקים מדהים והם מעולם הדאחקה. זה נחמד ויש לזה מקום, אבל לא בשבילי. אז סוג-של חיפשתי ראפרים שכן יכולים לעניין אותי".

בד בבד עם הסוג-של חיפושים של ציגלר, חברו ל"חצר האחורית" תומר יוסף ראה את נגוסה מופיע באינדינגב ב-2019 – הופעה שהיתה הטובה ביותר בפסטיבל, שילוב אורגני, סוחף ולפעמים ממש מעיף של ביט ממוחשב וכלים חיים – התלהב קשות ואמר לציגלר שהוא חייב להכיר אותו. האולפן של ציגלר ממוקם בבניין שבו נמצא גם האולפן של אפי אישטה, שהפיק את אלבומו השני של נגוסה. "טדי עלה שתי קומות, נכנס לאולפן שלי ופחות או יותר לא יצא חמש שנים", צוחק ציגלר.

"מצאתי בית מוזיקלי", אומר נגוסה. "המקום שאני מקבל כדי לבטא את עצמי בעבודה עם איתמר, לשקף מול עצמי את מה שאני אוהב ופחות אוהב בי, זה משהו שלא היה לי עד שפגשתי אותו. עד איתמר הסשנים שלי באולפנים היו סשנים קלאסיים של ראפר: אולפן אפוף עשן, אמצע הלילה, כמה חבר'ה. היה בזה משהו מדרבן. אתה עם עוד ראפרים, וכל אחד דוחף את השני לעשות את הדבר הכי טוב שהוא יכול. זה היה כיף, עד נקודה מסוימת. בעבודה עם איתמר הכל נהיה נקי".

אין עשן?

"אין".

אין עוד ראפרים בחדר?

"אין. ויש אור יום. זה הבדל מאוד משמעותי".

"הייתי מספיק זמן בעשן ובחושך. Been there, done that", צוחק ציגלר בן ה-48, המבוגר בכשני עשורים מנגוסה בן ה-29. "אבל דברים משתנים. יש לי ילדה. ובלי קשר לזה אני אוהב אור, אוהב אולפנים עם חלונות גדולים".

"מהתחלה השיח שלנו היה כזה (רוחני), אבל הוא התגבר ככל שהעבודה העמיקה. קרישנמורטי היה אחת המתנות של הקורונה. אני חושב שאני הכרתי אותו לטדי, אבל טדי הצליח ליישם את הדברים יותר טוב ממני"
איתמר ציגלר

למעלה: טדי נגוסה באינדינגב 2022, למטה: איתמר ציגלר באינדינגב, באותה השנה צילום: תומר אפלבאום

העבודה המשותפת של נגוסה וציגלר היתה מוארת מהבחינה הפיזית, אבל גם בכל הקשור לתוכן של השירים ולדיבור עליהם הידהדו באולפן תובנות והתכוונויות שלקוחות מתורות מזרחיות ומתהליכים רוחניים. "האלבום הזה צבוע בהרבה גוונים של התפתחות רוחנית, שזה דבר שאני חווה בשנים האחרונות", אומר נגוסה. "ללכת למטפל, לעשות מדיטציה – דברים שאני עושה כדי לאפשר לעצמי להיות כל מה שעולה בתוכי בלי לשפוט ובלי להיות ביקורתי".

בין ביט ל-Verse, ובעצם גם בזמן העבודה עליהם, נגוסה וציגלר דיברו למשל על כתביו של המורה הרוחני קרישנמורטי. "מהתחלה השיח שלנו היה כזה, אבל הוא התגבר ככל שהעבודה העמיקה", אומר ציגלר. "קרישנמורטי היה אחת המתנות של הקורונה. אני חושב שאני הכרתי אותו לטדי, אבל טדי הצליח ליישם את הדברים יותר טוב ממני".

אחד השירים המשמעותיים באלבום החדש, "פלוטו", נפתח במשפטים "אני לא יודע מי אני/ אני לא יודע מי אתה". "להגיז דבר

כזה בשיר ראפ, אחרי שבאלבום הקודם היה לי שיר שאמר 'אף אחד לא יגיד לי מי אני, מה אני' – זה לבוא ממקום אחר", אומר נגוסה. "אנשים יכולים לשמוע את זה ולהגיד: 'מה? מה זאת אומרת אתה לא יודע מי אתה?' אבל זאת אמירה משמעותית. אמירה שיכולה לפתוח שיח בין בני אדם. בוא נסתובב רגע ולא נדע. זה בסדר. אל תחפש להיאחז בדבר הראשון שמזכיר לך את עצמך. לפעמים אני עושה את זה. נאחז בדבר הראשון שמזכיר לי את עצמי. אבל אם אני נאחז רק בדברים האלה אז אין מקום ליצירה, אין מקום להכיר, אין מקום לפתוח את הלב. לא הייתי רוצה שחויית החיים שלי תהיה כזאת".

תמיד הייתי בן אדם אטי. זה הקצב שלי. אלה דברים שהם בגוף, ב-DNA, בהוויה. היו הרבה שנים שלא קיבלתי את הנטייה הזאת. עכשיו אני מרגיש שאני חוזר באיזשהו אופן לטבע שלי ומרגיש הרבה יותר בנוח להיות בקצב שלי

טדי נגוסה

העבודה הרוחנית והקבלה של האי-ידיעה, אומר נגוסה, הוציאו ממנו פגיעות ורכות שהיו בו תמיד אבל הוסתרו מאחורי חומות הגנה. הוא מאוד גאה ושמח בחשיפה העכשווית שלהן. הוא גם למד, כך הוא אומר, להשלים עם הקצב הפנימי האמיתי שלו. "תמיד הייתי בן אדם אטי. זה הקצב שלי. אולי זה בא מהמשפחה ומאיפה שהמשפחה באה. אלה דברים שהם בגוף, ב-DNA, בהוויה", הוא אומר. "היו הרבה שנים שלא קיבלתי את הנטייה הזאת. עכשיו אני מרגיש שאני חוזר באיזשהו אופן לטבע שלי ומרגיש הרבה יותר בנוח להיות בקצב שלי. זה שלעולם יש קצב מסוים, זה לא אומר שאני חייב לציית לו".

אתה כבר לא חייב לקבל את הקצב המהיר והטון האגרסיבי-תחרותי-מאצ'ואיסטי של ההיפ-הופ.

"אני משחק עם זה. בשיר 'לנוע לנוח' יש את השורות 'אתם תרנגולות בלול, אני אפרוח/ שומעים אותי בסדר אז לא צריך לצרוח'. שורות מאוד סליקיות, אני מת עליהן".

מה זאת אומרת סליקיות?

"Slick. Smooth. מתחכם קצת. להגיד 'בו'נה אני הכי טוב שיש, אבל מצד שני אני לא משחק את המשחק הזה'. בעיני אני עושה את הראפ הכי טוב שיש. הראפ הכי טוב בעברית בעיני. זאת המנטליות שמתוכה אני עושה ראפ".

אז אתה כן תחרותי.

"כן. זה דבר שהיה לי מגיל קטן והוא לא ייעלם, לא משנה כמה רוחני אני אהיה. זה חלק מהזהות האמנותית שלי. זה גם חלק מהקסם".

אבל יש שירים שבהם אתה אומר שאתה בז למרוץ ולא משתתף בו.

"נכון. כי אין באמת מרוץ. אולי כשאתה לא רואה את עצמך באופן שלם, אז יש מקום לצרות עין. אתה רוצה דברים שאתה חושב שאין לך. אבל כשאתה לגמרי בטוח במה שאתה מביא, כשאתה מרגיש שבאמת הגעת, אתה לא מחפש לקחת משהו שהוא לא שלך.

"עד לא מזמן הייתי עושה הפרדה ביני ובין ראפרים מחו"ל", ממשיך נגוסה. "זה דבר שקורה באופן טבעי. בגלל שגדלתי עליהם, בגלל המרחק. אבל הם ירדו לקרקע. אני רואה את עצמי כקולגה של כל אחד מהראפרים שגדלתי עליהם".

כתף אל כתף? שווי ערך?

"לגמרי. גם כשאני שומע את הסאונד. לפעמים אני יכול ליהנות יותר מהסאונד שלי".

"ברגע שהתחלתי לנסות לאפשר לעצמי להשיל את הכל, להיות הכלום הזה – אז כולם כלום. כולם כלום כמוני. גם טופאק. גם קנדריק. מה ההבדל בינינו, הנסיבות? סבבה, אז הם שרים על הנסיבות שלהם, ואני על הנסיבות שלי"

אתה מלא ביטחון עצמי. אני חייב להגיד שזה יכול להתפרש כ...

"יהירות?"

כן. שחצנות.

"שמע, אני עברתי הרבה עם הראפ שהגיע מחו"ל. אכלתי אותו. הנפש שלי אכלה אותו. השפיע עלי מאוד. אבל אם לחזור לדבר על זהות, הרבה דברים מרכיבים לי את הזהות. לא רק זה שאני ראפר. זה שאני שחור, אתיופי, ישראלי, יהודי, אח גדול, גבר. מה שתרצה. ברגע שהתחלתי לנסות לאפשר לעצמי, אפילו לכמה רגעים, להשיל את הכל, רגע להיות הכלום הזה – אז כולם כלום. כולם כלום כמוני. גם טופאק. גם קנדריק. מה ההבדל בינינו, הנסיבות? סבבה, אז הם שרים על הנסיבות שלהם, ואני שר על הנסיבות שלי".

**אני לא אדע בחיים איך זה להיות בנעליים של ענאן.
או של אדם. עכשיו, כשבראפ הישראלי יש לך את
'חרבו דרבו' וסאבלימינל והצל, חשוב שאנשים כמו
אדם וענאן יהיו חלק מהשיחה. אני אשמח מאוד אם**

זה יקרה

טדי נגוסה

נגוסה אומר שמה שמשותף לראפרים שהוא הכי אוהב, ובראשם השניים שהזכיר, "זה שהם איתגרו את תפיסת המציאות שלי. אני מרגיש שזה קורה היום פחות בראפ הישראלי. אתה יכול לדמיין את טופאק בזמן מלחמת המפרץ מוציא שיר בסגנון 'בואו נחסל את עיראק'? אני חושב שהעובדה שראפר מאתגר את תפיסת המציאות של החברה שהוא חי בה, דווקא במשבר, דווקא בתקופה שאנחנו בקנטים, זה מה שעושה אותו לראפר מטורף".

אתה אומר שאתה לא שומע את זה בראפ הישראלי העכשווי.

"נכון. אני פחות שומע את זה. יותר שומע חיבוק של כאב".

או אנחנו ננצח.

"כן".

טדי נגוסה. הראפ המקומי לא מאתגר מספיק את השיח צילום: אורית פניני, סטיילינג: מאי עזרן

מה היית רוצה לשמוע? ומה אתה חושב שאתה מביא? איך אתה מאתגר את תפיסת המציאות הישראלית המיינסטרימית?

"כל שיר באלבום החדש, אתה יכול לתפוס בו רגעים שבהם אני מתמודד עם חוסר ודאות, עם דברים שאין לי שליטה עליהם, ממקום שהוא חופשי, לא שופט, לא ביקורתי, אבל כן חותך ונוקב. בשיר 'עם הרוח' אני אומר: 'לא חבל לחפש אשמים?' אם אתה אומר שאין אשמים במצב כמו זה שאנחנו נמצאים בו, זה קשה. לכל אחד יהיה קשה לשמוע את המשפט הזה. כמו שלי היה קשה בהתחלה לשמוע את האלבום האחרון של קנדריק. בשמיעה ראשונה הייתי כזה 'מה???' היו שם הרבה דברים שעוררו אצלי התנגדות. זה איתגר אותי ברמה שלא חשבתי שאני מוכן אליה. אבל בסופו של דבר אלה הדברים הכי מעניינים".

מה שם עורר בך התנגדות כזאת?

"האלבום של קנדריק עוסק בבריאות הנפש, בתהליכים נפשיים בוגרים מאוד. אלה דברים שלראשונה שמעתי באלבום ראפ, ואולי בעצם לראשונה בחיים קיבלתי את זה ככה, מאוד חשוף. זה אוטומטית עשה שיקוף למקומות שאני רוצה לעבוד עליהם, ולא הייתי מוכן בשלמותי לעשות את העבודה הזאת. זה היה כל כך חשוף ו-in your face. לקח לי רגע עד שהצלחתי לעכל את כל מה ששמעתי. מה שהשתנה עם הזמן זה שעשיתי את העבודה, הלכתי למטפל. האלבום הזה די עזר לי לצאת למסע של נבירה עצמית. הייתי כבר במסע הזה, אבל זה היה עוד משהו שדחף אותי לשם. מגניב לקבל את המסר המחזק הזה מראפר ומהיפ-הופ".

תהליך של קליטה

בכמה שירים באלבום החדש נגוסה חוזר אל הילדות שלו, ובשירים האלה מצטייר ילד שקט, מופנם, מבולבל, ששומר הכל עמוק בפנים. כשהוא נשאל על כך הוא מחייך ואומר: "חצי מהסיפור הזה אני שומר למטפל שלי".

אז ספר את החצי השני.

"החצי הזה הוא פשוט נסיבות החיים שאליהן נולדתי, התבניות שלתוכן נולדתי".

מה זאת אומרת?

"נולדתי ב-1995 וגדלתי רוב שנות חיי בלוד. אלה השנים שבהן הקהילה האתיופית התחילה להשתלב בארץ. הדור שלי היה הראשון שנולד כאן. ההורים שלי ובני הדור שלהם באו לכאן די אפויים. הם היו בשנות העשרים או השלושים שלהם. למדו עברית פה. במבט לאחור אני מבין שבעצם עברתי תהליך של קליטה".

למרות שנולדת בארץ.

"כן. לא הייתי במרכז קליטה, פשוט גדלתי בלוד, בשכונה. אתיופי, יהודי, ישראלי – הייתי צריך לעבור תהליך קליטה של כל הזהויות האלה. וגם הייתי ילד שמצד אחד הוא אחד מהחבר'ה בשכונה ומצד שני תמיד מרגיש אאוטסיידר. אלה הרבה תבניות שאתה נולד לתוכן ואף אחד לא אומר לך שאלה תבניות. אתה פשוט עושה את זה, עובר בתחנות האלה. ואתה לא יודע שזה קורה. אתה לא קורא לזה בשמות. אתה חווה אתגר ולא מבין שאתה חווה אתגר. יש לזה מחיר. לא הייתי רוצה שהילדים שלי יעברו את זה".

**מי שרצחו את אשגרי היו חבר'ה כמותו, אתיופים.
אני חושב שהבנתי די מוקדם שזה ששנינו אתיופים
לא אומר שאנחנו בהכרח אחים. יכול להיות שאנחנו
צריכים להסתכל על עצמנו קצת יותר**

כאינדיבידואלים

טדי נגוסה

מה המחיר?

"זה מקור לבלבול עמוק, ולתוך הבלבול הזה יכולים להיכנס הרבה רגשות קשים. הרבה ביקורת עצמית. יש כאלה שלוקחים את זה להרס עצמי, יש כאלה למיניות רעילה. אני לקחתי את זה למופנמות, וזה הגיע למצב שזה אכל אותי מבפנים כי זה היה יותר מדי להכיל".

כשנגוסה היה בן 17 חבר שלו, אשגרי גברו, נרצח ליד מועדון בתל אביב על ידי חמישה נערים מנתניה. הוא הזכיר את המקרה בשיר "הפרעות קשב", שיצא בשנה שעברה: "יש לי ניקוטין בדם בערך מכיתה ט' יש מצב שמאז שאשגרי מת אני לא קולט/ ת'קטע בלחיות, לפתוח את הלב/ כמה חוויות הפכו למשהו כואב".

"לא יודע אם בא לי לגעת בזה. אם כבר, הייתי מחבר את זה לדיבור על העדה והתהליך הפנימי שלה", אומר נגוסה. "מי שרצחו את אשגרי היו חבר'ה כמותו, אתיופים. אני חושב שהמקרה הזה שם אותי במקום שבו הבנתי די מוקדם שזה ששנינו אתיופים לא אומר שאנחנו בהכרח אחים. יכול להיות שאנחנו צריכים להסתכל על עצמנו קצת יותר כאינדיבידואלים ולאפשר לעצמנו יותר לעבור תהליכים אישיים. אז הייתי רוצה לקשר את הסיפור המצער הזה לשיחה היותר גדולה על העדה והתהליך שלה. לא לחפש יותר אשמים בחוץ. להפוך את השיח הפנימי לחזק יותר, עם עין על כל מה שלא נכון ולא צודק".

החוויה הבימתית הראשונה שנגוסה זוכר היתה בטקס יום השואה בבית הספר: "אני וחבר שלי כתבנו שיר ראפ על יום השואה. זאת הפעם הראשונה שאני זוכר את עצמי על במה. כשירדנו הילדה שהכי מצאה חן בעיני באותו זמן באה ונתנה לי חיזוק. יום השואה, אבל בוא נכניס קצת רומנטיקה", הוא צוחק.

לוד עלתה על מפת ההיפ-הופ הישראלי כשנגוסה היה ילד צעיר, בזכות הראפ המחאתי-פוליטי החריף של תאמר נפאר ו"דאם". בתחילת העשור הקודם, כשנגוסה היה בתיכון, הראפ התחיל לבעבע גם בשכונות היהודיות בעיר.

"טדי וחברי 'דאם' באים מאותה עיר, לוד", אומר איתמר צינגלר. "חברי 'דאם' הם ערבים-פלסטינים שחיים בישראל והיצירה שלהם מוקדשת לכתיבה מחאתית, לא כי הם רוצים אלא כי אין להם ברירה. יש שיר שעבדתי עליו עם תאמר לסרט 'ג'נקשן 48' של אוזי אלוני, שנקרא 'יארט', בערבית 'הלוואי'. תאמר אומר שם 'הלוואי שיכולתי לכתוב שיר אהבה'. כאמן סולו, הוא מצליח פה ושם להשתחרר ולכתוב שיר 'רגיל'. אבל 'דאם' היא להקה פוליטית ומבחינתה אין ברירה. אני מקווה שיום אחד תהיה להם ברירה.

"ואילו טדי", הוא ממשיך, "הוא מצד אחד יהודי במדינת היהודים ומצד שני אתיופי שהוא והקהילה שלו חוו ועדיין חווים אפליה וגזענות. טדי כתב שירי מחאה חזקים ביותר, אבל גם אצלו יש כמיהה להשתחרר מהעול של המחויבות למאבק, למחאה ולנאמנות לקהילה, לכתוב מעצם היותו אדם. והוא עושה את זה".

**אנשים לא מבינים שהם מטפחים את האויב בתוך
עצמם ככל שהשנאה שלהם לאויב שבחוץ גדלה.
שלום זה לא משהו שאנשים מוכנים בכלל ללכת
לעברו. והקלות שבה אנחנו מוכנים לאמץ את
הוואסח, את ה'בוא ניכנס במישהו'. זה מדאיג
טדי נגוסה**

"לוד היתה חממה של ראפרים. היה הרבה על מה לדבר. הרבה על מה להיות ראפר", אומר נגוסה עצמו. "בתקופה ההיא ההיפ-הופ היה בתול, היה בו משהו חדש, תקדימי, תחושה שאתה עושה דבר שלא נעשה עדיין ושאתה והחברים שלך הם הדבר היחיד שקיים. אני לא יודע אם התחושה הזאת יכולה לחזור על עצמה היום עם כל הטכנולוגיה. וזה הזהב שלי, שאני זוכר את ההרגשה הזאת. כי האמנות צמחה מהמקום הזה. אני מאמין שבתת-מודע שלי כל השירים שאני עושה יוצאים מהנווה מדבר הזה שבאתי ממנו, גם אם אני בעולם אחר היום".

בין אז להיום היה נגוסה במכינה קדם-צבאית ואחר כך התגייס לסיירת הנח"ל. הוא מדבר על השירות שלו ברגשות מעורבים. הצבא הפך אותו לממוקד ואחראי יותר, ומצד שני חנק את האמן שבו וגם הטמיע בו תפיסת גבריות שהיום הוא תופס כמעוותת ומזיקה: "בשיר 'נקודה' אני אומר: 'הם אומרים לי שזה לא קול להיות הגבר שאני/ שזה לא מספיק גברי להיות אנושי/ שזה לא מספיק קרבי להתקרב'. זה כזה דבר מורכב, השיח סביב גבריות. לפעמים אני מרגיש שהרצון שלי להיות פגיע וחשוף, הוא לא רואה עין בעין עם המודל הגברי הקלאסי".

זה שמוטמע בך כשאתה חייל.

"כן. זאת שיחה שהרבה יותר קשה לי לעשות מהשיחה על העדה. כאילו, מי שם אותי בכלל לדבר על הנושאים האלה?"

הדימוי של שדה קרב נמצא בכמה שירים שלך. זה קשור לשירות הצבאי?

"כן ולא. כולנו נמצאים בתוך שדה קרב, במיוחד בשנה האחרונה. אנשים לא מבינים שהם מטפחים את האויב בתוך עצמם ככל שהשנאה שלהם לאויב שבחוץ גדלה. שלום זה לא משהו שאנשים מוכנים בכלל ללכת לעברו. והקלות שבה אנחנו מוכנים לאמץ את הוואסח, את ה'בוא ניכנס במישהו'. זה מדאיג. זה מחאתי בעיני לקדם ידידות לא מתפשרת. זה מחאתי ללכת עם לב פתוח. להיות בן אדם שמוכן להיכנס לכל שיחה עם חוסר ודאות מוחלט. לא משנה כמה הנהג מונית יגיד דברים שאני לא יכול לשמוע, אני בכל זאת אשאר עם לב פתוח ואמשיך לדבר איתו".

המחאה היא להתנהג ככה או לכתוב על זה?

"קודם כל להתנהג. כשאני כותב על זה אני מתחיל לנכס דברים בשביל הקריירה שלי".

דפק אותי באיזו קלות אנחנו נרתמים לאלימות ולכעס ולאש ומוכנים לשכוח הרבה ממה שאנחנו יודעים שהוא נכון. אחרי שגדלנו ביחד, פתאום

כשמהדהדים מסרים חזקים אנחנו שוכחים את זה

ומתקבצים כל אחד סביב הקבוצה שלו

טדי נגוסה

את הצעדים הרציניים הראשונים שלו כראפר נגוסה עשה במסגרת הקולקטיב "זולוד", שפעל בלוד במחצית השנייה של העשור הקודם. לצדו עמדו בחזית של "זולוד" שני ראפרים ערבים, זולוד אדם וזולוד ענאן. אדם הוציא את האלבום "סולדאאוט" ב-2019. ענאן פעיל יותר בהפקה. נגוסה הוא היחיד מיוצאי "זולוד" שהצליח להעמיד קריירה מוזיקלית רציפה ומשגשגת. "אני חושב הרבה על הקולקטיב בתקופה הזאת", הוא אומר. "היום לפני שבאת זה משהו שישב אצלי, איך אנחנו לא בקשר כמו שהיינו פעם וכל אחד במקום אחר בחיים".

במאי 2021, כשלוז בערה בזמן מבצע "שומר החומות" והקרע בין האוכלוסייה היהודית לערבית בעיר נעשה עמוק יותר משהיה קודם לכן, נגוסה הקליט את השיר "מצב חירום" באולפן של ענאן. הוא שר שם בין השאר: "יש לי בני דודים שלא יודעים איך להכיל אותי/ ואולי אני בדיוק כמוהם, הכל הדדי/ אני דאון עם כל אמא שאיבדה אי פעם בן/ יש לי 99 בעיות אבל אני 100 עם השכן".

"דפק אותי באיזו קלות אנחנו נרתמים לאלימות ולכעס ולאש ומוכנים לשכוח הרבה ממה שאנחנו יודעים שהוא נכון", הוא אומר. "אחרי שגדלנו ביחד, פתאום כשמהדהדים מסרים חזקים אנחנו שוכחים את זה ומתקבצים כל אחד סביב הקבוצה שלו. כשהוצאתי את הפריסטייל הזה, שאני עומד מאחורי כל מילה בו גם עכשיו, הרגשתי באמת שאני עומד עם הגב אל הקיר". זמן קצר לאחר מכן הוא עזב את העיר ובשלוש השנים האחרונות הוא חי בתל אביב.

"מצב חירום" היה יצירה משותפת של טדי וענאן, אבל מהרבה בחינות כבר הורגש אז פער גדול בין הקריירות המוזיקליות של שני האמנים-חברים. טדי עמד להוציא את אלבומו השלישי, ששם אותו בחזית של ההיפ-הופ הישראלי, ונהנה מההצלחה הגדולה של "זה בדם שלי", הלהיט המשותף שלו ושל יסמין מועלם. ענאן, לעומת זאת, התפרנס מעבודה בתחנת דלק ברמלה.

זמן קצר לפני או אחרי "שומר החומות" טדי התארח בהופעה של מועלים באמפי שוני בבנימינה. הוא היה זקוק להסעה מלוד וענאן התנדב להסיע אותו. "בדרך חזרה משוני עברנו בתחנת הדלק של ענאן כי הוא צריך להחליף את המחירים. זאת נסיעה שאני לא אשכח", אומר טדי.

זאת סיטואציה כואבת, אם חושבים עליה מנקודת המבט של ענאן.

"אבל אני איתו, מחליפים ביחד את המחירים".

אבל אתה לא איתו, כי אלה החיים שלו, והחיים שלך הם להופיע עם יסמין מועלים בשוני.

"אמת. אתה צודק. אני לא אדע בחיים איך זה להיות בנעליים שלו. או של אדם. אני מקווה שעוד נשמע את הקול שלהם. אדם הוא ראפר מטורף שהשפיע על הרבה ראפרים. עכשיו, כשבראפ הישראלי יש לך את 'חרבו דרבו' וסאבלימינל והצל, חשוב שאנשים כמו אדם וענאן יהיו חלק מהשיחה. אני אשמח מאוד אם זה יקרה".

אתה חושב שלנוכח המתח והפחד והשנאה בין יהודים לערבים בארץ, יש סיכוי שמה שאתם עשיתם ב"זולוד" יחזור על עצמו עם דור חדש של ראפרים לודאים, יהודים וערבים?

על לא מעט שאלות בראיון טדי ענה אחרי מחשבה של כמה שניות. הייתי בטוח שעל השאלה הזאת הוא יחשוב זמן רב במיוחד. אבל הוא ענה בתוך שבריר שנייה, ובנחרצות גמורה: "בטח! בהיפ-הופ? בטח! היפ-הופ זה דבר כזה לא צפוי. הכל בהיפ-הופ לא צפוי. הדברים שאתה הכי אוהב בהיפ-הופ, לא ציפית להם. אז בטח שזה יכול לקרות".

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר
האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ